

Dobrostan i skuteczna nauka

Jak zmieniamy edukację dbając o jedno i drugie?

dr hab. Maciej Jakubowski
Dyrektor Instytutu Badań Edukacyjnych

Pytania, na które należy odpowiedzieć przystępując do prac nad **reformowaniem oświaty**:

- Jaki jest **stan umiejętności i dobrostanu** uczniów? Co jest cenne a co zmienić?
- Jaki jest **stan systemu** edukacji w Polsce?
- **Jacy powinni być Absolwentka i Absolwent szkoły?**
- Jakiego powinny być podstawy programowe?
- Jakiego powinny być przyszłe metody nauczania?
- Jak powinien wyglądać system oceniania?
- Jakiego powinno być doświadczenie szkolne uczniów?
- Jak zaprojektować mechanizmy pro-jakościowe w systemie?

JAKI JEST STAN EDUKACJI I GDZIE SĄ NAJWIĘKSZE WYZWANIA?

Spadek z czołówki światowej między 2018 a 2022

Matematyka		Nauki przyrodnicze		Czytanie ze zrozumieniem	
Japonia	536	Japonia	547	Irlandia	516
Korea	527	Korea	528	Japonia	516
Estonia	510	Estonia	526	Korea	515
Szwajcaria	508	Kanada	515	Estonia	511
Kanada	497	Finlandia	511	Kanada	507
Holandia	493	Australia	507	Stany Zjednoczone	504
Irlandia	492	Nowa Zelandia	504	Nowa Zelandia	501
Belgia	489	Irlandia	504	Australia	498
Dania	489	Szwajcaria	503	Wielka Brytania	494
Wielka Brytania	489	Słowenia	500	Finlandia	490
Polska	489	Wielka Brytania	500	Dania	489
Austria	487	Stany Zjednoczone	499	Polska	489
Australia	487	Polska	499	Czechy	489
Czechy	487	Czechy	498	Szwecja	487
Słowenia	485	Łotwa	494	Szwajcaria	483
Finlandia	484	Dania	494	Średnia OECD-23	482
Łotwa	483	Szwecja	494	Włochy	482
Szwecja	482	Niemcy	492	Austria	480
Średnia OECD-23	480	Austria	491	Niemcy	480
Nowa Zelandia	479	Średnia OECD-23	491	Belgia	479
Litwa	475	Belgia	491	Portugalia	477
Niemcy	475	Holandia	488	Norwegia	477
Francja	474	Francja	487	Średnia OECD	476
Hiszpania	473	Węgry	486	Łotwa	475
Węgry	473	Średnia OECD	485	Hiszpania	474
Średnia OECD	472	Hiszpania	485	Francja	474
Portugalia	472	Litwa	484	Izrael	474
Włochy	471	Portugalia	484	Węgry	473
Norwegia	468	Norwegia	478	Litwa	472
Stany Zjednoczone	465	Włochy	477	Słowenia	469
Republika Słowacji	464	Turcja	476	Holandia	459
Islandia	459	Izrael	465	Turcja	456
Izrael	458	Republika Słowacji	462	Chile	448
Turcja	453	Islandia	447	Republika Słowacji	447
Grecja	430	Chile	444	Grecja	438
Chile	412	Grecja	441	Islandia	436
Meksyk	395	Kolumbia	411	Meksyk	415
Kostaryka	385	Kostaryka	411	Kostaryka	415
Kolumbia	383	Meksyk	410	Kolumbia	409

Źródło: Tabela I.2.1, Tabela I.2.2, Tabela I.2.3, Tabela I.B1.5.4, Tabela I.B1.5.5, Tabela I.B1.5.6. OECD, 2023.

**NAJWIĘKSZYM WYZWANIEM
SĄ JEDNAK WYNIKI NIEKOGNITYWNE,
WSKAZUJĄCE NA GŁĘBOKI KRYZYS
PRZYNALEŻNOŚCI I DOBROSTANU**

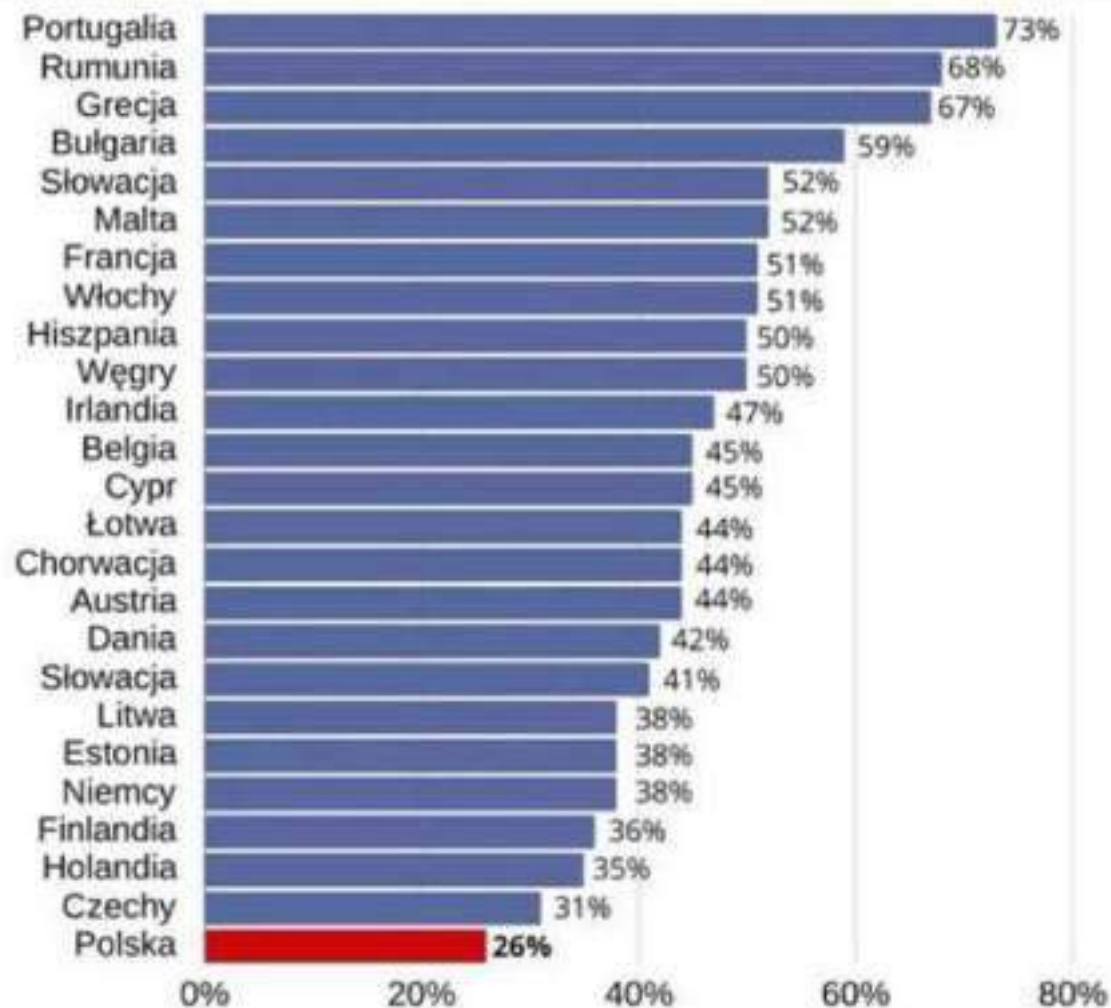
Czy polska szkoła rozbudza ciekawość?

PISA 2022

Uwielbiam uczyć się nowych rzeczy w szkole

Odsetek badanych w krajach UE zgadzających się z tym stwierdzeniem
(odpowiedzi "Zgadzam się" i "Zdecydowanie się zgadzam")

IBE

INSTITUT
BADAŃ
EDUKACYJNYCH

PISA

Źródło: opracowanie własne na podstawie
danych OECD PISA 2022

Już w 4 klasie polscy uczniowie rządziej mówią, że „**lubią chodzić do szkoły**” i że „**czują się z nią związani**”

Kaźmierczak, J., Bulkowski, K. (red.). (2023). *Przeczytać i zrozumieć. Wyniki międzynarodowego badania osiągnięć czwartoklasistów w czytaniu – PIRLS 2021*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Tabela 9.1. Poczucie przynależności uczniów do szkoły – porównanie między krajami

Kraj	Silne poczucie przynależności do szkoły		Umiarkowane poczucie przynależności do szkoły		Niskie poczucie przynależności do szkoły		Średni wynik świat
	Procent uczniów	Średnia osiągnięć	Procent uczniów	Średnia osiągnięć	Procent uczniów	Średnia osiągnięć	
Albania	88 (0,0)	519 (3,1)	9 (0,0)	401 (3,2)	3 (0,0)	305 (2,7)	12,9 (0,0)
Arabia Saudyjska	88 (0,0)	426 (3,0)	7 (0,0)	387 (3,1)	5 (0,0)	344 (2,8)	13,7 (0,0)
Azja Wschodnia	88 (0,0)	447 (3,4)	11 (0,0)	427 (3,2)	1 (0,0)	404 (3,0)	13,9 (0,0)
Chiny	88 (0,0)	494 (3,6)	13 (0,0)	453 (3,5)	2 (0,0)	431 (3,3)	13,8 (0,0)
Portugalia	82 (0,0)	513 (3,1)	15 (0,0)	409 (3,1)	3 (0,0)	308 (2,7)	13,9 (0,0)
Uzbekistan	82 (0,0)	445 (2,7)	15 (0,0)	414 (3,0)	3 (0,0)	309 (2,8)	13,8 (0,0)
Włochy	81 (1,0)	579 (4,7)	17 (0,0)	410 (3,7)	2 (0,0)	315 (2,9)	13,4 (0,0)
Jordania	80 (1,0)	388 (3,1)	18 (0,0)	375 (3,0)	4 (0,0)	329 (2,2)	13,3 (0,0)
Azja Południowa	78 (0,0)	419 (3,4)	19 (0,0)	413 (3,3)	3 (0,0)	304 (2,6)	13,1 (0,0)
Bulgaria	77 (1,0)	541 (3,7)	20 (0,0)	348 (3,0)	3 (0,0)	313 (2,7)	13,8 (0,0)
Turcja	76 (1,0)	398 (3,1)	23 (0,0)	403 (3,1)	3 (0,0)	440 (3,5)	13,1 (0,0)
Ukraina	75 (0,0)	302 (2,5)	24 (0,0)	404 (3,0)	3 (0,0)	407 (3,4)	13,8 (0,0)
Kazachstan	75 (0,0)	474 (3,1)	23 (0,0)	430 (3,4)	3 (0,0)	391 (3,1)	16,9 (0,0)
Hiszpania	75 (1,0)	527 (3,5)	23 (0,0)	350 (3,0)	3 (0,0)	307 (2,6)	16,8 (0,0)
Szwajcaria	73 (1,0)	518 (3,6)	24 (0,0)	313 (3,4)	4 (0,0)	404 (2,8)	16,7 (0,0)
Austria	72 (1,0)	477 (3,0)	23 (0,0)	419 (3,7)	5 (0,0)	405 (3,0)	15,9 (0,0)
Egipt	70 (1,0)	322 (2,7)	24 (0,0)	304 (2,4)	5 (0,0)	303 (2,6)	16,4 (0,0)
Oman	70 (1,0)	445 (3,6)	25 (0,0)	408 (3,3)	4 (0,0)	310 (2,5)	16,9 (0,0)
Indonezja	69 (1,0)	522 (3,4)	26 (0,0)	313 (3,1)	5 (0,0)	479 (3,6)	16,7 (0,0)
Egipt	69 (1,0)	307 (2,9)	23 (0,0)	338 (3,3)	7 (0,0)	304 (2,4)	16,8 (0,0)
Republika Koreańska	67 (0,0)	513 (3,9)	26 (0,0)	403 (3,4)	7 (0,0)	412 (3,0)	16,8 (0,0)
Indonezja	66 (1,0)	536 (3,5)	27 (0,0)	312 (3,1)	4 (0,0)	404 (3,7)	16,3 (0,0)
Finlandia	66 (1,0)	516 (3,4)	29 (0,0)	343 (3,0)	5 (0,0)	319 (3,4)	16,1 (0,0)
Indonezja	66 (1,0)	471 (3,0)	30 (0,0)	426 (3,5)	6 (0,0)	389 (3,4)	16,9 (0,0)
Indonezja (Mala)	64 (1,0)	540 (3,3)	30 (0,0)	334 (2,6)	6 (0,0)	313 (2,8)	16,3 (0,0)
Katar	62 (1,0)	308 (3,4)	28 (0,0)	406 (3,4)	9 (0,0)	446 (3,4)	16,9 (0,0)
Niemcy	62 (1,0)	539 (3,4)	31 (0,0)	318 (3,2)	7 (0,0)	400 (2,4)	16,2 (0,0)
Iran	62 (1,0)	415 (3,1)	34 (0,0)	426 (3,6)	4 (0,0)	389 (3,3)	16,5 (0,0)
Republika Wietnamska	61 (1,0)	308 (3,0)	30 (0,0)	279 (2,7)	9 (0,0)	304 (2,9)	16,1 (0,0)
Indonezja (Mala)	61 (1,0)	519 (3,7)	33 (0,0)	303 (3,1)	4 (0,0)	528 (2,8)	16,7 (0,0)
Czechy	61 (1,0)	518 (3,1)	29 (0,0)	306 (3,3)	10 (0,0)	404 (3,7)	16,2 (0,0)
Włochy	61 (1,0)	549 (3,4)	32 (0,0)	339 (3,0)	7 (0,0)	313 (3,0)	16,2 (0,0)
Austria	59 (1,0)	537 (3,5)	31 (0,0)	312 (3,0)	7 (0,0)	300 (3,0)	16,1 (0,0)
Dania	59 (1,0)	550 (3,1)	34 (0,0)	328 (3,3)	7 (0,0)	529 (3,4)	16,2 (0,0)
Stany Zjednoczone	59 (2,0)	365 (3,0)	34 (0,0)	336 (3,0)	9 (1,0)	407 (3,1)	16,8 (0,0)
Indonezja	59 (1,0)	529 (3,4)	33 (0,0)	339 (3,3)	8 (0,0)	329 (3,3)	16,1 (0,0)
Indonezja	58 (1,0)	535 (3,3)	33 (0,0)	318 (3,1)	9 (0,0)	409 (3,7)	16,1 (0,0)
Anglia	58 (1,0)	546 (3,7)	33 (0,0)	334 (3,0)	9 (0,0)	303 (3,0)	16,9 (0,0)
Indonezja	58 (1,0)	586 (3,1)	35 (0,0)	352 (3,4)	8 (0,0)	349 (3,2)	16,9 (0,0)
Belgia (Flamandzka)	58 (1,0)	518 (3,3)	36 (0,0)	306 (2,8)	10 (0,0)	407 (3,4)	16,9 (0,0)
Szwecja	54 (1,0)	533 (3,4)	38 (0,0)	343 (3,4)	8 (0,0)	313 (3,0)	16,9 (0,0)
Australia	54 (1,0)	549 (3,7)	37 (0,0)	337 (3,7)	8 (0,0)	308 (3,0)	16,9 (0,0)
Indonezja	52 (1,0)	517 (3,4)	40 (0,0)	313 (3,2)	10 (0,0)	319 (3,4)	16,7 (0,0)
Singapur	52 (0,0)	567 (3,3)	37 (0,0)	304 (3,3)	11 (0,0)	300 (3,3)	16,8 (0,0)
Czechy	51 (1,0)	545 (3,4)	41 (0,0)	307 (3,2)	7 (0,0)	526 (3,4)	16,9 (0,0)
Szwecja	51 (1,0)	528 (3,0)	40 (0,0)	318 (3,3)	8 (0,0)	300 (3,4)	16,9 (0,0)
Norwegia	51 (1,0)	548 (3,4)	40 (0,0)	346 (3,4)	9 (0,0)	318 (3,4)	16,9 (0,0)
Indonezja (Chiny)	47 (0,0)	549 (3,3)	42 (0,0)	313 (3,1)	11 (0,0)	304 (3,1)	16,9 (0,0)
Litwa	47 (1,0)	538 (3,1)	44 (0,0)	322 (3,3)	10 (0,0)	319 (3,4)	16,9 (0,0)
Tajwan	46 (1,0)	520 (3,4)	42 (0,0)	343 (3,2)	12 (0,0)	328 (3,4)	16,9 (0,0)
Indonezja	46 (1,0)	510 (3,7)	43 (0,0)	309 (3,1)	11 (0,0)	362 (3,7)	16,9 (0,0)
Indonezja	44 (1,0)	536 (3,7)	44 (0,0)	324 (3,0)	10 (0,0)	313 (3,3)	16,9 (0,0)
Belgia (Flandria)	43 (1,0)	501 (3,4)	45 (0,0)	304 (3,1)	14 (0,0)	473 (3,2)	16,9 (0,0)
Indonezja	42 (1,0)	546 (3,4)	47 (1,0)	334 (3,3)	10 (0,0)	341 (3,7)	16,9 (0,0)
Indonezja (Chiny)	42 (1,0)	584 (3,4)	44 (0,0)	304 (3,2)	13 (0,0)	313 (3,3)	16,9 (0,0)
Indonezja	42 (1,0)	522 (3,1)	48 (0,0)	311 (3,3)	8 (0,0)	400 (3,4)	16,9 (0,0)
Indonezja	40 (1,0)	503 (3,1)	51 (0,0)	318 (3,0)	11 (0,0)	334 (3,2)	16,9 (0,0)
Średnia międzynarodowa	49 (1,0)	512 (3,3)	38 (1,0)	406 (3,4)	7 (0,0)	474 (3,7)	16,8 (0,0)

Kryzys poczucia przynależności do szkoły

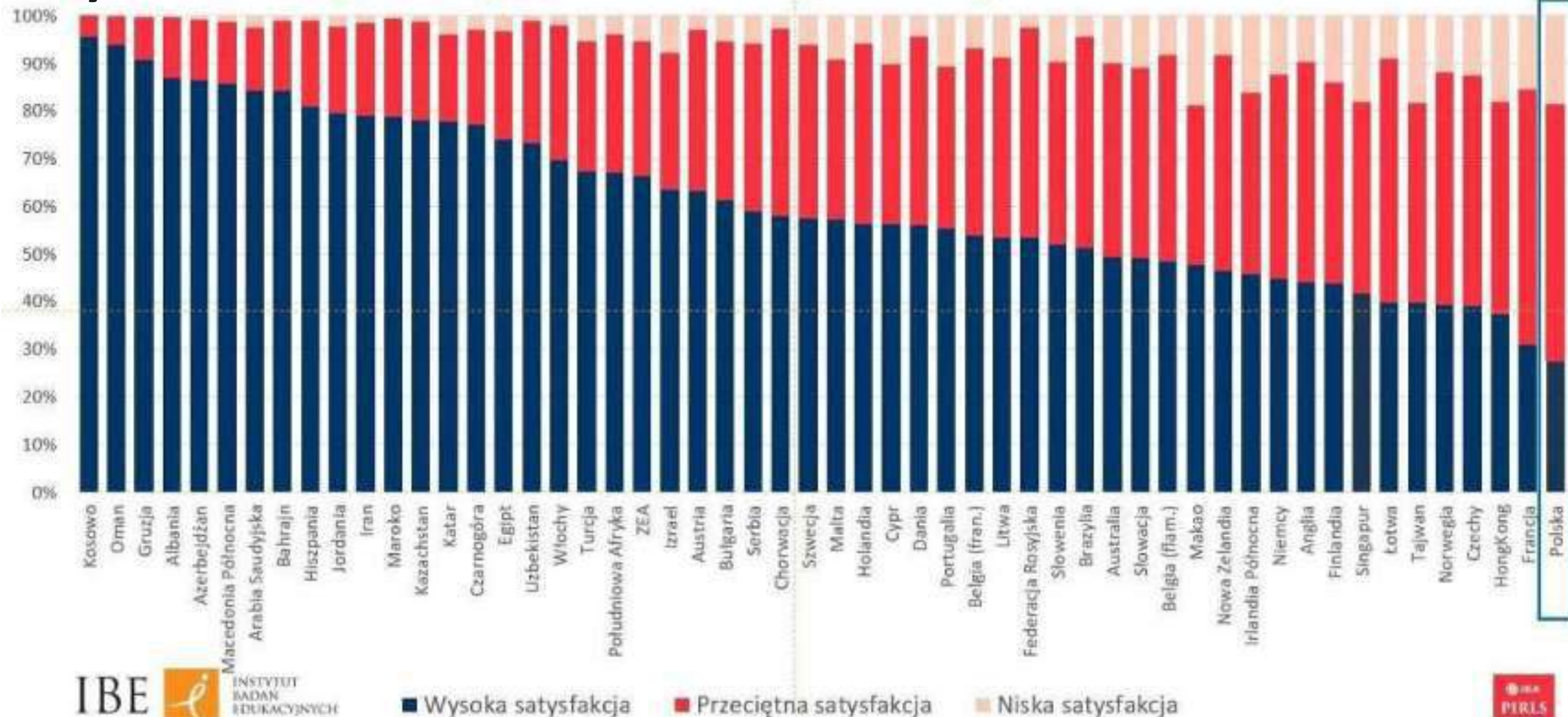
Porównanie w czasie dla 30 krajów o najniższym poczuciu przynależności spośród krajów biorących udział w trzech ostatnich edycjach badania PISA, dla których dostępne są dane.

	PISA 2015		PISA 2018		PISA 2022	
1	Australia	-0,12	Makao	-0,4	Hongkong	-0,39
2	Estonia	-0,06	Argentyna	-0,11	Kazachstan	-0,14
3	Wietnam	-0,06	Peru	-0,12	Estonia	-0,14
4	Stany Zjednoczone	-0,09	Estonia	-0,13	Kanada	-0,16
5	Urugwaj	-0,09	Litwa	-0,13	Kolumbia	-0,16
6	Wielka Brytania	-0,09	Indonezja	-0,14	Katar	-0,16
7	Czarnogóra	-0,1	Turcja	-0,14	Meksyk	-0,18
8	Katar	-0,1	Irlandia	-0,15	Bulgaria	-0,19
9	Słowenia	-0,1	Jordania	-0,17	Peru	-0,2
10	ZEA	-0,1	Singapur	-0,17	Słowacja	-0,2
11	Kanada	-0,11	Kolumbia	-0,18	ZEA	-0,2
12	Malezja	-0,13	Kanada	-0,18	Argentyna	-0,2
13	Meksyk	-0,14	Wielka Brytania	-0,19	Jordania	-0,21
14	Brazylia	-0,15	Australia	-0,19	Wielka Brytania	-0,21
15	Kostaryka	-0,16	Brazylia	-0,19	Brazylia	-0,21
16	Nowa Zelandia	-0,17	Malezja	-0,19	Singapur	-0,22
17	Łotwa	-0,2	Katar	-0,2	Chile	-0,22
18	Singapur	-0,21	Kazachstan	-0,21	Republika Dominikany	-0,23
19	Peru	-0,22	Nowa Zelandia	-0,21	Australia	-0,23
20	Polska	-0,25	Polska	-0,24	Malta	-0,24
21	Republika Czeska	-0,25	Stany Zjednoczone	-0,24	Łotwa	-0,25
22	Litwa	-0,27	Malta	-0,24	Stany Zjednoczone	-0,26
23	Słowacja	-0,28	Republika Dominikany	-0,26	Malezja	-0,27
24	Kolumbia	-0,31	Łotwa	-0,26	Wietnam	-0,28
25	Bulgaria	-0,34	Słowacja	-0,28	Republika Czeska	-0,28
26	Hongkong	-0,35	Republika Czeska	-0,28	Nowa Zelandia	-0,29
27	Tajlandia	-0,35	Bulgaria	-0,3	Turcja	-0,3
28	Makao	-0,4	Wietnam	-0,34	Polska	-0,31
29	Republika Dominikany	-0,4	Hongkong	-0,39	Makao	-0,31
30	Turcja	-0,44	Tajlandia	-0,4	Tajlandia	-0,34

**KRYZYS NIE TYLKO W OBSZARZE
DOBROSTANU UCZNIÓW,
ALE TAKŻE NAUCZYCIELI...**

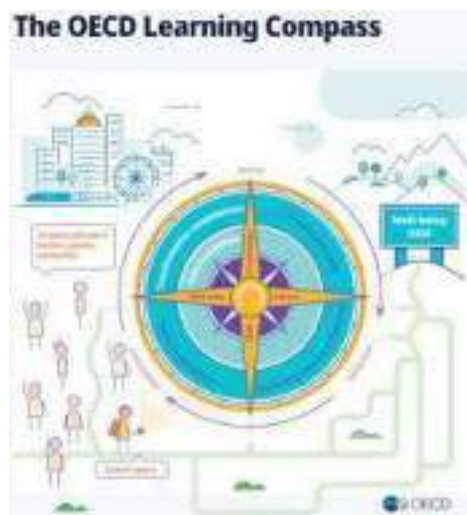

Indeks satysfakcji zawodowej nauczycieli

**JAK ZMIENIAĆ EDUKACJĘ, ABY
ZACHOWAĆ WYSOKĄ SKUTECZNOŚĆ
W NAUCZANIU WIEDZY
I JEDNOCZEŚNIE POPRAWIĆ
DOBROSTAN?**

PISA

Dane z badań międzynarodowych i ustalenia nauki

Analiza kompetencji polskich uczniów

Analiza obecnych podstaw programowych

Analiza trendów i doświadczeń zagranicznych

Profil absolwenta

jako punkt wyjścia do proponowanych zmian

Po co zmiany?

- **Wiedza**, którą potrafimy zastosować
- **Kompetencje**, które można wykorzystać poza szkołą
- **Sprawczość**, która daje odporność i motywację do działania

Mamy wędkę, ale chcemy skutecznie
z przyjemnością łowić ryby.

(ang. Implementation gap)

Luka wdrożenia (ang. Implementation gap)

PRAKTYKA PRACY SZKÓŁ

Cele reformy:

1. **Uwzględnienie wiedzy, kompetencji i sprawczości w praktyce nauczania:** podstawy
2. **Wzmocnienie nauczycieli:** Doskonalenie kompetencji
3. **Wspierające ocenianie:** wspieranie procesu uczenia się
4. **Wzmocnienie funkcji wychowawczej:** wsparcie pracy wychowawcy
5. **Mądre egzaminy:** Poprawa jakości egzaminów zewnętrznych
6. **Dobre podręczniki:** narzędzia realizacji celów edukacji opisanych w profilu absolwenta
7. **Wspomaganie pracy szkół:** Usprawnienie procesów w szkole, monitorowanie efektów
8. **Redefinicja autonomii:** Więcej elastyczności i odpowiedzialności

Profil absolwenta i absolwentki

Droga do zmian w edukacji

Etap II: szkoły ponadpodstawowe

Konsultacje do 30 czerwca!

profil absolwenta szkoły
ponadpodstawowej

podstawa programowa
kształcenia ogólnego

podstawy programowe
kształcenia branżowego

w tym:

liceum
ogólnokształcące

technikum

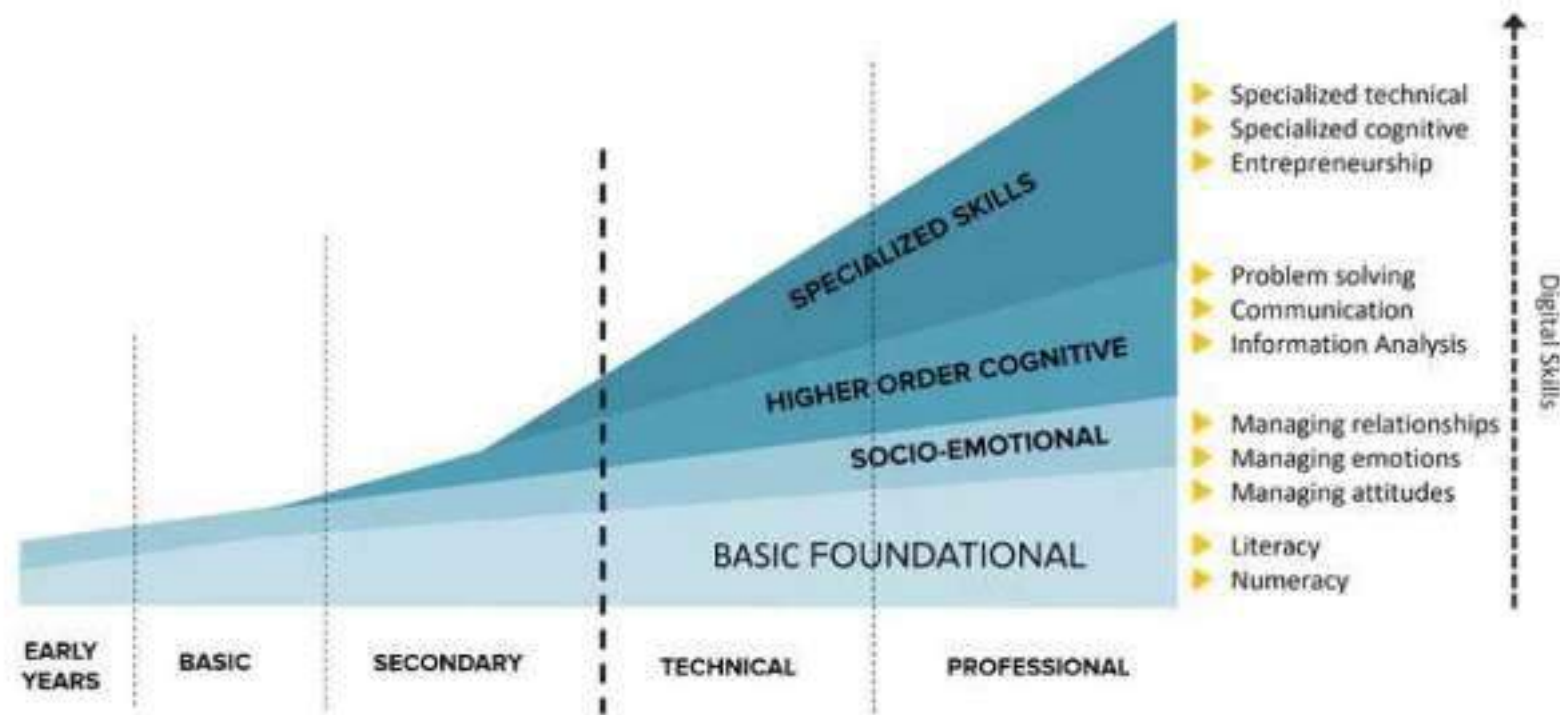
szkoła branżowa I
stopnia

szkoła branżowa II
stopnia

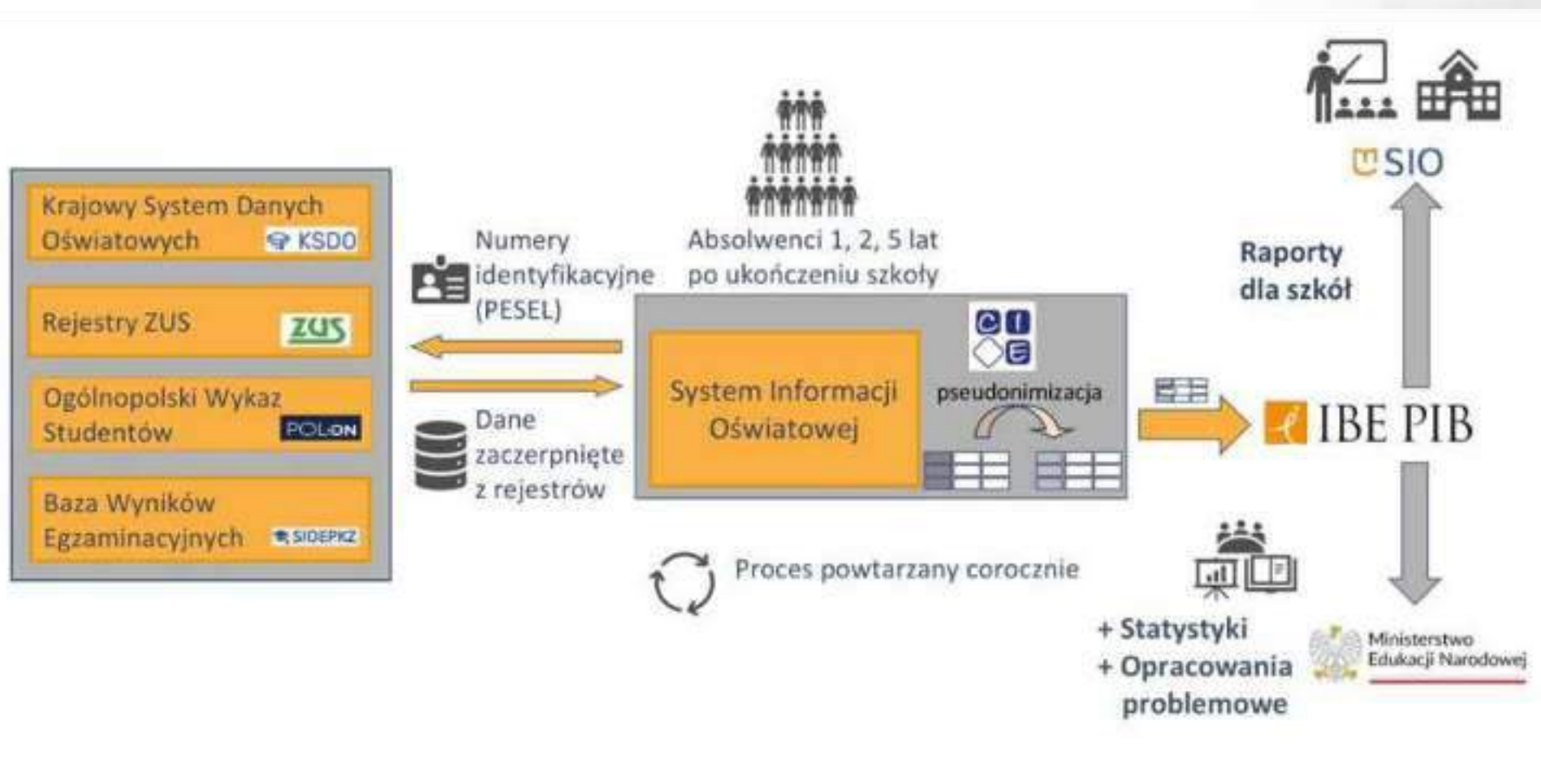
jednostki efektów kształcenia w
szkolnictwie branżowym:

- BHP
- efekty kształcenia charakterystyczne dla danej kwalifikacji
- język obcy zawodowy
- **kompetencje personalne i społeczne**
- organizacja pracy małych zespołów

Które kompetencje zyskują na znaczeniu?

Monitoring karier

Prognoza - proces badawczy

przegląd tendencji
globalnych,
sektorowych
i regionalnych

uwarunkowania
gospodarcze

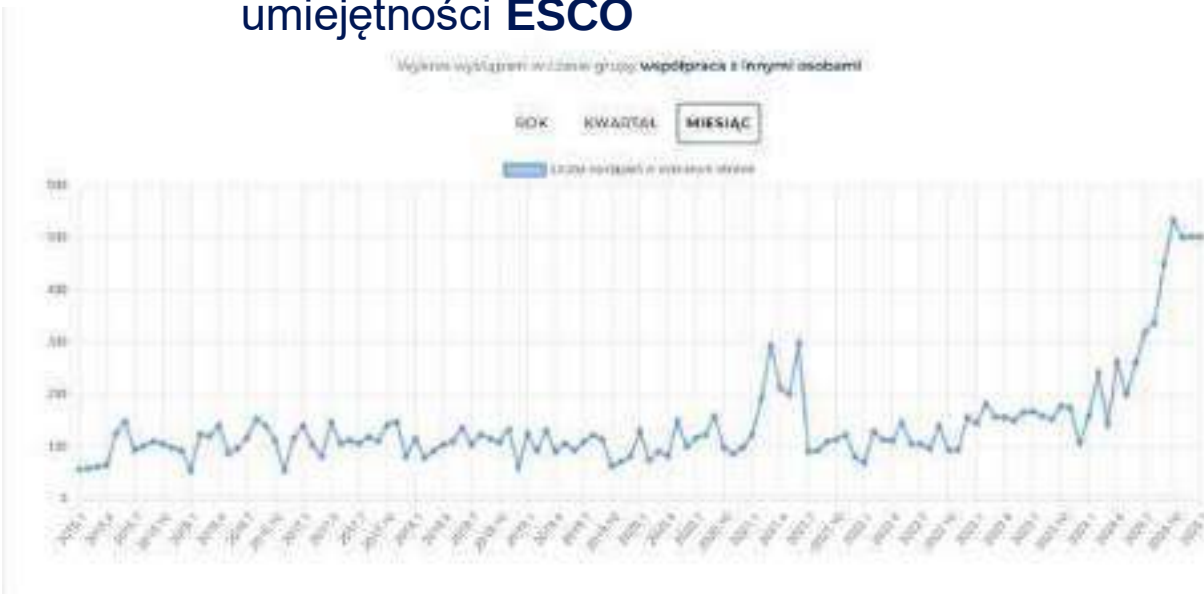
pomiar
zrealizowanego
i niezrealizowanego
popytu na pracę

uwarunkowania
podaży pracy dla
oceny popytu
relatywnego

oceny eksperckie
(badanie delfickie)

Które kompetencje zyskują na znaczeniu? (ZRK; Monitor ogłoszeń o pracy)

- ponad **6 100 000** ogłoszeń o pracy (pracuj.pl; okres od 01.2015 do 01.2025)
- **opisy umiejętności ekstrahowane** z ogłoszeń o pracy za pomocą autorskiego **modelu AI**
- następnie **przypisywane do grup** umiejętności **ESCO**

Monitor ogłoszeń o pracy

Dane z ogłoszeń o pracy w wybranym okresie | Trendy dotyczące grup umiejętności i zawodów | Kwalifikacje z ZRK | Ekstraktor umiejętności

- ✓ Przedstawiam trendy na rynku pracy
- ✓ Prezentuję je w formie wizualnej
- ✓ Korzystam z modeli AI

Zobacz, co mogę dla Ciebie zrobić

Wyświetl dane dotyczące ogłoszeń o pracy w wybranym okresie

PRZEJDŹ

Pokaż trendy dotyczące umiejętności i zawodów

PRZEJDŹ

Pokaż trendy dotyczące kwalifikacji

PRZEJDŹ

Przeanalizuj ogłoszenie o pracy pod kątem umiejętności

PRZEJDŹ

Źródło: monitor-ogloszen.ibe.edu.pl (wersja beta)

INSTYTUT BADAŃ
EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Twój głos się liczy!
Zapraszamy do konsultacji!

ibe.edu.pl